हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकं ई-संस्कृतवार्तापत्रम्
हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः
himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper
नवा प्रेरणा नवोत्साहः
■ पृष्ठ-3 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-213
1
25.05.2024 शनिवासरः वि.सं. २०८० ज्येष्ठकृष्णद्वितीया ज्येष्ठ 12 प्रविष्टांशः
Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

जम्मू-कश्मीरस्य अन्तर्राष्ट्रीयसीमायाः समीपे अनेकग्रामेषु अन्वेषणकार्यक्रमाः

(हिमसंस्कृतवार्ताः-प्रवीण कुमारः)

जम्मू-कश्मीरस्य बेन-लालाचकक्षेत्रे 'संदिग्धक्रियाकलापस्य' सूचनां प्राप्य ह्यः सुरक्षाबलैः साम्बामण्डलस्य अन्तर्राष्ट्रीयसीमायाः समीपे अनेकग्रामेषु अन्वेषणकार्यक्रमः आरब्धः।सूत्रेण ज्ञातं यत् सावधानतारूपेण प्रक्षेपिते कार्ये अन्वेषण-विमानाः (ड्रोन)अपि नियोजिताः आसन्।

सुरक्षाबलेन सीमाक्षेत्रे मङ्गुचेक्, सदाचेक्, रीगल, चहवाल इत्यादिषु अनेकेषु ग्रामेषु अन्वेषणं कृतम् अस्ति ।

षष्ठचरणस्य अष्टपञ्चाशत्-संसदीयासनेषु अद्य मतदानम्। मतदानं प्रातः ७ वादने आरभ्यते

हिमसंस्कृतवार्ताः-लोकसभानिर्वाचनस्य षष्ठचरणस्य अष्टपञ्चाशत्-संसदीयासनेषु अद्य मतदानं भविष्यति। अस्मिन् चरणे बिहारे अष्ट, हरियाणाप्रदेशे दश, झारखण्डे चत्वारि, देहल्यां सप्त, ओडिशाप्रान्ते षट्, उत्तरप्रदेशे चतुर्दश, पश्चिमबङ्गे अष्ट, जम्मू-कश्मीरे च एकस्मिन् आसने मतदानं भविष्यति। मतदानं प्रातः ७ वादने आरभ्यते।

पापुआ-न्यूगिनीदेशे भूस्खलनेन शतजनाः मृताः। मृतानां संख्या वर्धते इत्याशंका वर्तते

हिमसंस्कृतवार्ताः - डॉ नरेन्द्रराणा सिरमौरः । पापुआ न्यू-गिनीदेशस्य एकस्मिन् दूरस्थे क्षेत्रे भूस्खलने न्यूनातिन्यूनं १०० जनाः मृताः। आस्ट्रेलिया- प्रसारणनिगमेन सूचितं यत् इङ्गाप्रान्तस्य काओकोलमग्रामे भूस्खलनं जातम्। मृतानां संख्या वर्धते इत्यपेक्षा अस्ति। पापुआ-न्यू-गिनी आस्ट्रेलियादेशस्य उत्तरीक्षेत्रे स्थितः द्वीपीयदेशः अस्ति। एककोटिजनसंख्यायुक्तं दक्षिणप्रशान्तसागरस्य आस्ट्रेलियादेशस्य पश्चात् सर्वाधिकं जनसंख्यायुक्तं राष्ट्रम् अस्ति।

राजस्थान-हरियाणा-गुजरात-पञ्जाब-मध्यप्रदेश राज्येषु प्रवाहस्य तीव्र तापतरङ्गस्य स्थितिः यथावदेव भविष्यति

भारतऋतुविज्ञानविभागेन ह्यः उक्तं यत् आगामि पञ्च दिवसेषु राजस्थान-हरियाणा-गुजरात-पञ्जाब-मध्यप्रदेश राज्येषु प्रवाहस्य तीव्र तापतरङ्गस्य स्थितिः यथावदेव भविष्यति। आकाशवाण्यै प्रदत्ते वक्तव्ये वरिष्ठः ऋतु वैज्ञानिकः आर. के. जेनामणिः अवोचत् यत्, एतेषु क्षेत्रेषु तीव्रतापतरङ्गे न्यूनता सम्प्रति न दृश्यते एतेषु क्षेत्रेषु तापमानं चत्वारिंशत् डिग्री सेल्सियससमितः अष्ट चत्वारिंशत् डिग्री सेल्सियत मितं यावत् भविष्यति। स्थित्यनुसारि विभागेन क्षेत्रेषु रक्त नारङ्ग वार्णिकी च सञ्चेतना प्रसारितास्ति ।

कम्बोडिया देशस्य कारागारेषु छलपूर्ण-नियोक्तृभ्यः उद्धरितानां षष्टिः भारतीयजनानां प्रथमः समूहः भारतं प्रत्यागतवान्

कम्बोडिया-देशे भारतीय दूतावासेन छलपूर्ण-नियोक्तृभ्यः उद्धरितानां षष्टिः भारतीयजनानां प्रथमः समूहः भारतं प्रत्यागतवान्। अन्त्रजान-माध्यमेन एकस्मिन् सन्देशे ज्ञातं यत् नोम पेन्ह क्षेत्रे भारतीय दूतावासेन कम्बोडिया-अधिकारिणां समर्थनाय धन्यवादः कृतः।

आगामि-दशवर्षेषु अनेन दश-ट्रिलियन डॉलर-मितस्य अर्थव्यवस्था भविष्यति- अजित डोभालः

राष्ट्रियसुरक्षापरिषदः परामर्शदाता परामर्श अजीत डोभाल अवोचत् यत् भारतं द्रुततया प्रवर्धते , आगामि-दशवर्षेषु अनेन दश-ट्रिलियन डॉलर-मितस्य अर्थव्यवस्था भविष्यति। श्री डोभालः नवदिल्ल्याः विज्ञान-भवने सीमा-सुरक्षाबलस्य एकविंशतितमे अलंकरण-समारोहे रुस्तमजी-स्मृति-व्याख्याने च आयोजितं समारोहं सम्बोधयन् आसीत्। राष्ट्रिय-सुरक्षा-परामर्शः उक्तवान यत् प्रौद्योगिकीपद्धत्या भारतं अर्धचालक-कृत्रिममेधा-विनिर्माण-रक्ष-सुरक्षादिनी समेत्य अनेकेषु क्षेत्रेषु उन्नतो भविष्यति। श्रीडोवालः देशस्य सीम्नां सुरक्षायां संलग्नेभ्यः बी.एस.एफ. इत्याख्यस्य बलस्य योगदानं प्रशंसितवान्।

धनुर्विद्या-भारतस्य ज्योतिसुरेखा वेन्नम्, प्रियांशः धनुर्विद्या-विश्व चषकस्य द्वितीये चरणे स्थानं प्राप्तवन्तौ

भारतस्य ज्योतिसुरेखा वेन्नम्, प्रियांशः च दक्षिणकोरियादेशस्य येचियोन्-नगरे आयोजितस्य धनुर्विद्या-विश्व चषकस्य द्वितीये चरणे स्थानं प्राप्तवन्तौ। आतिथेय-देशस्य हान् सेउङ्ग्योन् तथा याङ्ग जेवोन् यतयोः द्वयं दलं कठिन- उपान्त्यस्पर्धायां पराजयत। अनेन सह बुधवासरे ज्योति, पर्नीत् कौर, अदिती स्वामी त्यतयोः कम्पौण्ड्-महिला-दलस्य अन्तिमस्पर्धायां प्रवेशात् परं भारतं प्रतियोगितायां द्वितीयं पदकम् निश्चितम् अकरोत्। ज्योतिः प्रियांशः च अधुना यू. एस्. ए. त्यस्य ओलिविया त्यिनया सह युध्यन्ते।

सेन्सेक्सः १२०० अंकैः सह वर्धितः, निफ्टी २३००० अंकस्तरं समीपे प्राप्तवान् , बैंकिंग्-शेयराः प्रकाशिताः

(हिमसंस्कृतवार्ताः - दिलीपः (नादौनम्) प्रारम्भिकमन्दतायाः अभावेऽपि गुरुवासरे व्यापारसत्रे शेयर विपणौ प्रचण्डः उदयः अभवत् । गुरुवासरीय व्यापारसत्रानन्तरं प्रथमवारं सेन्सेक्सः ७५,४१८.०४ इति मूल्ये १,१९६.९८ (१.६१%) अंकलाभेन समाप्तः अभवत् । अपरपक्षे निफ्टी अपि प्रथमवारं ३५४.६६ (१.५७%) अंकानां कूर्दनेन २२,९६७.६५ इति क्रममागत्य समाप्तवान् । सेन्सेक्सः निफ्टी च इन्ट्राडे इत्यस्य समये स्वस्य नूतनं सर्वकालिकं उच्चतमं स्तरं प्राप्तवन्तौ । सेन्सेक्सः ७५,४९९.९१ इति नूतनं उच्चतमं स्तरं प्राप्तवान् । यत्र निफ्टी प्रथमवारं २२,९९३.६० इति स्तरं प्राप्तवान् ।

सुवर्णस्य १०५० रुप्यकाणां न्यूनता, रजतस्य २५०० रुप्यकाणां न्यूनता अभवत् ।

गुरुवासरे दिल्ली-बुलियन-विपण्यां सुवर्णस्य मूल्यं १,०५० रूप्यकैः सह न्यूनमागत्य प्रतिदशग्रामं ७३,५५० रूप्यकाणि यावत् अभवत् । एतदतिरिक्तं रजतस्य मूल्यमपि २५०० रुप्यकैः सह न्यूनीभूत्वा प्रतिकिलो ९२,६०० रुप्यकाणि यावत् अभवत् ।

सुभाषितम्

आपूर्यमाणमचलप्रातिष्ठं
समुद्रमापः प्राविशन्ति यद्वत् ।
तद्वत् कामा यं प्राविशन्ति
सर्वे स शान्तिमाप्नोति न कामकामी ।।

भावार्थः- जो व्यक्ति समय समय पर मन में उत्पन्न हुई आशाओं से अविचलित रहता है जैसे अनेक नदियां सागर में मिलनेपर भी सागर का जल नहीं बढता, वह शांत ही रहता है ऐसे ही व्यक्ति सुखी हो सकते हैं ।

✍ प्रतीकसाठ्ये मुम्बई

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

हिमाचलप्रदेशः राममन्दिरनिर्माणस्य संकल्पभूमिः- प्रधानमंत्री मोदी

हिमसंस्कृतवार्ता- मण्डी।
हिमाचलप्रदेशस्य लघ्वीकाश्यां मण्ड्यां जनसभां सम्बोधयन् प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी उक्तवान् यत् पालमपुरम् इतः दूरं नास्ति। "अद्य अहं भवन्तं स्मारयितुम् इच्छामि यत् भाजपा कार्यसमितेः सभा पालमपुरे अभवत्। तत्र गृहीतनिर्णयैः इतिहासः निर्मितः। तस्मिन् एव सत्रे भाजपया अयोध्यायां भव्यराममन्दिरस्य निर्माणस्य संकल्पः स्वीकृतः अर्थात् हिमाचलप्रदेशः राममन्दिरनिर्माणस्य संकल्पभूमिः अस्ति" इति।

काङ्ग्रेसदलं कदापि राममन्दिरस्य निर्माणं न अनुमन्यते

हिमाचले गृहीतः ऐतिहासिकः संकल्पः सिद्धः इति प्रधानमंत्री मोदी उक्तवान्। ५०० वर्षाणां प्रतीक्षा ५०० वर्षाणां निरन्तरसङ्घर्षेण लक्षशः जनाः हुतात्मनः अभवन्। इदानीं सा ५०० वर्षाणां प्रतीक्षा समाप्ता। भवतः एकमतेन एषा प्रतीक्षा समाप्ता, भवतः मतस्य शक्तिः ५०० वर्षाणां प्रतीक्षायाः समाप्तिम् अकरोत्। अद्य रामलला अयोध्यायां उपविष्टः अस्ति, हिमाचलः प्रसन्नः अस्ति, देवी-देवताः आशीर्वादस्य वर्षणं कुर्वन्ति। परन्तु, काङ्ग्रेसः प्रसन्नः नास्ति। यदि भवतः एकमतेन मोदिनः शक्तिः न वर्धिता स्यात् तर्हि काङ्ग्रेसः कदापि राममन्दिरस्य निर्माणं न अनुमन्यते स्म।

'काङ्ग्रेसः दलाईलामावर्यस्य नाम अपि ग्रहीतुं बिभेति स्म'

हिमाचले बौद्धधर्मस्य महत्त्वपूर्णस्थानानि सन्ति, काङ्ग्रेससर्वकारः एतावत् भीरुः आसीत् यत् दलाईलामा इति नाम अपि ग्रहीतुं बिभेति स्म। अहं बहुधा दलाईलामावर्येण सह वार्तालापं करोमि, सः एव अस्माकं समृद्धस्य धरोहरस्य प्रवर्तकः अस्ति। भारतं बुद्धदेशः अस्ति तथा च मोदीसर्वकारेण एतस्य धरोहरस्य प्रबलतया प्रचारः कृतः। हिमाचलस्य पर्यटनस्य अपि अस्य लाभः भविष्यति।
देहल्याः येन राजपरिवारेण हिमाचलप्रदेशः वञ्चितः तेन न पृष्ठतः आगत्य स्वमुखं दर्शितम्।

काङ्ग्रेसेन कङ्गनाविषये दुष्टवचनानि उक्तानि

प्रधानमंत्री मोदी उक्तवान् यत् ये केवलं पूर्वजानां धरोहरे जीवन्ति ते अस्य देशस्य निर्माणं न कर्तुं शक्नुवन्ति। ये

मृत्तिकातः उत्थाय पर्वतपर्यन्तम् ऊर्ध्वतां प्राप्नुवन्ति ते एव देशस्य निर्माणम् कर्तुं शक्नुवन्ति। अतः अद्य भारतस्य भविष्यं ते यूनः एव सन्ति ये अस्माकं स्टार्टअपसंस्थाः आरभन्ते, ये युनः स्वस्य उपग्रहान् अन्तरिक्षे प्रेषयन्ति, याः कन्याः क्षेत्रेषु ड्रोन्-विमानं चालयन्ति, याः कन्याः युद्धविमानं चालयन्ति, परन्तु काङ्ग्रेसपक्षः तस्मिन् एव रूढिवादीचिन्तने निमग्नः अस्ति। स्वयमेव सफलतां प्राप्यमाणानां कन्यानां कृते काङ्ग्रेसः किं वदति इति भवन्तः दृष्टवन्तः वा? काङ्ग्रेसेन मण्डीनाम गृहीत्वा कङ्गनायाः विषये यानि अश्लीलानि वचनानि उक्तानि तत् मण्ड्याः अपमानम्, लघ्वीकाश्याः अपमानम्, हिमाचलस्य अपमानम्, हिमाचलस्य प्रत्येकस्य पुत्र्याः च अपमानमेव।

'काङ्ग्रेसः महिलाविरोधी अस्ति'

प्रधानमंत्री मोदी उक्तवान् यत् एतद् काङ्ग्रेसदलन एकविंशतितमे शतके आगन्तुं न शक्नोति, जनाः अग्रे गच्छन्ति, काङ्ग्रेसः पश्चात् गच्छति। २० शताब्द्याः प्रति गच्छति, काङ्ग्रेसस्य राजपरिवारः अत्यन्तं पुत्रीविरोधी अस्ति, काङ्ग्रेसः महिलाविरोधी अस्ति।

आपदाकाले प्रेषितानि शतशः कोटिरूप्यकाणि, राज्ये अभवत् वानर-वितरणम्- मोदी

प्रधानमंत्री मोदी उक्तवान् यत् आपत्काले केन्द्रसर्वकारेण प्रभावितेभ्यः आश्रयं दातुं शतशः कोटिरूप्यकाणि प्रेषितानि। परन्तु राज्ये तेषां सदुपयोगः नाभवत्। प्रदेशसर्वकारेण केन्द्रसर्वकारस्य सहायतायाः दुरुपयोगं कृत्वा वानरवितरणं कृतम्। यदा पुनः सर्वकारः निर्मितः भविष्यति तदा तस्य अन्वेषणम् कृत्वा मण्डीक्षेत्रस्य प्रभावितेभ्यः एव तस्याः सहायतायाः वितरणं भविष्यति। एषा मम प्रतिज्ञा अस्ति।

प्रधानमंत्री मोदी राज्यसर्वकारं लक्ष्यं कृतवान्

राज्यसर्वकारं लक्ष्यं कृत्वा प्रधानमंत्री मोदी उक्तवान् यत् काङ्ग्रेसः केवलं वञ्चनं, तालाबन्दी च जानाति। यत्र हिमाचले लक्षशः कार्याणि प्रदातुं चर्चा आसीत्, यत्र सेवा-आयोगस्य प्रतिबन्धः आसीत्। आयोगे तालः न स्थापितः, हिमाचलस्य पुत्राणां कन्यानां युनां च भविष्ये तालाः स्थापितवन्तः। जयरामठाकुरेण शतशः संस्थानानि उद्घाटितानि तानि सर्वाणि पिहितानि। देशः वञ्चकान् कदापि न क्षमति। हिमाचलस्य जीवने कर्मचारी अतीव महत्त्वपूर्णं जीवनम् अस्ति। सम्पूर्णं कुटुम्बं तस्य उपरि आश्रितः वर्तते। तेन कर्मचारिणा सह अपि किं महत् वञ्चनम् अभवत्। कर्मचारी अद्यापि महार्घतावृत्तिं प्रतीक्षते। आपदाकाले केन्द्रात् शतशः कोटिरूप्यकाणि प्रेषितानि, तस्य अपि अत्र दुरुपयोगः अभवत्। अस्य सर्वकारस्य भविष्यं नास्ति इति उक्तवान्, तस्य क्षयः निश्चितः अस्ति। आपदाकाले प्रेषितं धनं कुत्र वितरितम्, केन चोरितं इति ज्ञात्वा प्रथमं मण्डी-जनानां हस्ते समर्पयिष्यामि इति प्रधानमंत्रीमहोदयः अवदत्। काङ्ग्रेससर्वकारः एतत् राज्यं विनाशमार्गे नयति, एतत् स्थगितव्यम् अस्ति।

प्रधानमंत्रिणा पहाड़ीभाषायां भाषणस्य आरम्भः कृतः

हिमसंस्कृतवार्ता- नाहनम्। प्रधानमंत्री नरेन्द्रमोदी शुक्रवासरे हिमाचलप्रदेशस्य लोकसभानिर्वाचनमभिलक्ष्य एकदिवसीयं भ्रमणं कृतवान्। प्रधानमंत्री मोदी सर्वप्रथमं शिमलासंसदीयक्षेत्रस्य सिरमौरजनपदस्य मुख्यालये ऐतिहासिके चौगान-प्राङ्गणे जनसभाम् अकरोत्। प्रधानमंत्रिणा पहाड़ीभाषायां भाषणस्य आरम्भः कृतः। असौ "सभी खे मेरी ढाल, सभी खे रामराम..." इत्युक्त्वा जनान् सम्बोधितवान्। प्रधानमंत्रिणा कथितं यत् अहं अनुभवामि यथा स्वगृहम् आगतः अस्मि। प्रधानमंत्री स्थानीयव्यञ्जनानाम् अपि उल्लेखं कृतवान्। मोदी मातुः बालासुन्दरीदेव्याः, मातारेणुकायाः, परशुरामस्य भूमिः, चूडेश्वरमहाराजस्य, शिरगुलस्य, महासुदेवस्य चापि उल्लेखः अकरोत्। अस्मिन् काले प्रधानमंत्री लोइया (स्थानीयवेषः), डाङ्गरा (परशु), शिरस्त्राणं (टोपी) च इत्यनेन सम्मानितः।

इण्डीसङ्घटनेन संविधानस्य अवहेलना कृताः मोदी

प्रधानमंत्री मोदी उक्तवान् यत् काङ्ग्रेस-इण्डीगठबन्धनयोः अनुसूचितजाति- जनजाति- जनजाति- आरक्षणस्य समाप्त्यर्थं षड्यंत्रं भवति। पश्चिमबङ्गदेशे मुसलमानानां ७७ जातिभ्यः दत्तं आरक्षणं तत्रत्यानां ओबीसी-जनानाम् इण्डी-गठबन्धनेन अपहृतम्। संविधानस्य खण्डखण्डः अभवत्। तेषां कृते संविधानस्य महत्त्वं नास्ति। काङ्ग्रेसः केवलं स्वस्य मतबैङ्कस्य कृते एव राममन्दिरस्य विरोधं करोति स्म। सः मन्दिरस्य अभिषेकस्य बहिष्कारं कृतवान्। सः अवदत् यत् राममन्दिरस्य विषये काङ्ग्रेसपक्षे षड्यंत्रं प्रचलति। यदि काङ्ग्रेसः सत्तां प्राप्नोति तर्हि राममन्दिरं तालं करिष्यति।

प्रधानमंत्रिणा उक्तं यत् मोदी इत्यनेन कोटित्रयं भगिन्यः लक्षपति- भगिनी करणस्य प्रतिज्ञा दत्ता। प्रधानमंत्रीसौरगृहं मुक्तविद्युतयोजनायाः अन्तर्गत विद्युतदेयकं शून्यं भविष्यति।

राज्यस्य काङ्ग्रेससर्वकारं आक्षेपितवान्

राज्यस्य काङ्ग्रेससर्वकारं लक्ष्यं कृत्वा सः अवदत् यत् काङ्ग्रेसः सत्तां प्राप्तुं हिमाचलस्य जनानां समक्षं बहु मृषावादं करोति। प्रथमे मन्त्रिमण्डले वयं एतत् तत् दास्यामः। परन्तु प्रथमे मन्त्रिमण्डले किमपि न प्राप्तम्, परन्तु मन्त्रिमण्डलमेव भग्नम् अभवत्। महिलाः १५०० रुप्यकाणि प्राप्तवत्यः वा? प्रथममन्त्रिमण्डले पञ्चलक्षं कार्याणि प्राप्तानि वा? महिलानां जीविकाः त्यजन्तु, एतत् तालाकारः सर्वकारः अस्ति। यः आयोगः कार्यपरीक्षा कार्यकर्तुः द्वाराणि एव पिहितानि। सः काङ्ग्रेस-इण्डी-सङ्घटनं स्वार्थी, अवसरवादी च इति वर्णितवान्। एतयोः त्रिविधा समानता अस्ति। काङ्ग्रेसः साम्प्रदायिकः, जातिवादी, परिवाराधारितः च अस्ति।

हिमाचलस्य उन्नतैः पर्वतैः मह्यं मनोबलम् उच्चैः स्थापयितुं शिक्षितम्

प्रधानमंत्रिणा मोदिना उक्तं यत् हिमाचलं सीमासमीपस्थं राज्यम् अस्ति। हिमाचलस्य जनाः दृढस्य शक्तिशालिनः च सर्वकारस्य अर्थं जानन्ति। मोदी भवतः कृते स्वप्राणान् संकटे दास्यति, परन्तु संकटं न आगन्तुं शक्नोति। काङ्ग्रेससमये देशे दुर्बलसर्वकारः आसीत्, पाकिस्तानदेशः अस्माकं शिरसि नृत्यति स्म। मोदी उक्तवान् यत् भारतं पुनः विश्वात् भिक्षां न याचयिष्यति, भारतं स्वकीयं युद्धं करिष्यति।
परन्तु अधुना भारतं गृहं प्रविश्य हन्ति। हिमाचलस्य उच्चैः पर्वतैः मह्यं मनोबलं उच्चैः स्थापयितुं शिक्षितम्। हिमयुक्ताः पर्वताः अस्मान् शीतलचित्तेन कार्यं कर्तुं शिक्षयन्ति। गर्वेण मम शिरः उच्चैः धारयितुं पर्वतैः शिक्षितम्। भारतमातुः अपमानं न सहते। काङ्ग्रेसः भारतमातुः अपमानं अपि न निवर्तयति। भारतमातुषः जयः, वन्दे मातरम् इति वक्तुं काङ्ग्रेसस्य समस्या अस्ति। काङ्ग्रेसेन भारतस्य सीम्नः स्वस्य स्थितौ त्यक्ताः आसन्। एतादृशं भीरुचिन्तनं मोदीस्वभावेन सह न मेलति।

तिब्बती- धर्मगुरुणा दलाईलामावर्येण सह धर्मशालायां मिलितवान् मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः

हिमसंस्कृतवार्ता- धर्मशाला। हिमाचलप्रदेशस्य मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः शुक्रवासरे तिब्बती आध्यात्मिकनेता दलाईलामा इत्यस्य धर्मशालानगरस्य निवासस्थाने मिलितवान्। वार्तासंस्था एएनआई इत्यनया सह सम्भाषणं कुर्वन् मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् दलाईलामा हिमाचलस्य प्रशंसाम् अकरोत्, तत् अतीव सुन्दरं राज्यम् इति उक्तवान् तथा च भारतं सर्वधर्मानाम् आदरं कुर्वन् अतीव सुन्दरः देशः इति अवदत्।

दलाईलामा भारतं सुन्दरः देशः इति उक्तवान्

मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् अहं तस्य आशीर्वादं गृहीतवान्। सः (दलाई लामा) अवदत् यत् हिमाचलप्रदेशः अतीव सुन्दरः प्रदेशः अस्ति, भारतदेशः अतीव सुन्दरः देशः अस्ति तथा च अस्माकं संस्कृतिषु सर्वेषां धर्माणां बहु आदरः अस्ति।

तिब्बती-आध्यात्मिक-नेता सर्वेभ्यः राजनैतिक-पृष्ठभूमिभ्यः जनानां कृते सर्वदा महत् ध्यानं प्राप्नोति । ततः पूर्वं अप्रैलमासे मण्डी लोकसभायाः निर्वाचनक्षेत्रस्य भाजपाप्रत्याशी कङ्गना रणौतआध्यात्मिकगुरुं मिलितवती आसीत्।

चण्डीगढे अपि नूतनं हिमाचलभवनम्

हिमसंस्कृतवार्ता- शिमला। राष्ट्रियराजधानीक्षेत्रम् देहलीम् इव अधुना चण्डीगढे अपि नूतनं हिमाचलभवनं निर्मितं भविष्यति। तदर्थं राज्यसर्वकारेण कार्मिकविभागस्य प्रधानसचिवस्य डॉ. अमनदीपगर्गस्य अध्यक्षतायां समितिः निर्मिता अस्ति। अत्र सामान्यप्रशासनविभागस्य अधिकारिणः अपि सन्ति। एषा समितिः निर्वाचन आचारसंहितायां भूमिं अन्तिमरूपेण निर्धारयिष्यति। अधुना यावत् अस्याः समित्याः केन्द्रे प्रायः त्रीणि स्थानानि सन्ति। यदि चण्डीगढे भूमिः न लभ्यते तर्हि नगरात् बहिः भूमिः अन्वेषिता भविष्यति। पूर्वं राज्यसर्वकारेण हिमाचलभवनेन सह हिमाचलसदनेन च सह दिल्लीनगरे अन्यस्य हिमाचलभवनस्य निर्माणस्य निर्णयः कृतः आसीत्। अस्य अन्तर्गतं द्वारकायां भूमिः क्रीता, तत्र १५० कक्षक्षमतायुक्तस्य नूतनस्य हिमाचलभवनस्य निर्माणस्य कार्यम् प्रचलति। एतावता चतुर्णां तलानां छदयः स्थापिताः सन्ति, आगामिवर्षपर्यन्तं कार्यं सम्पन्नं भविष्यति इति अपेक्षा अस्ति। तदनन्तरं हिमाचलतः दिल्लीं गच्छन्तां जनानां कृते पर्याप्तसुविधाः भविष्यन्ति। चण्डीगढे अपि एतादृशी सुविधा आवश्यकी अस्ति। चण्डीगढस्य हिमाचलभवने सम्प्रति केवलं ४९ कक्ष्याः सन्ति, तेषु केवलं ३१ कक्ष्याः सामान्यप्रशासनविभागेन सह सन्ति। पर्यटनविकासनिगमः १८ कक्ष्याः चालयति। बहुकालानन्तरं चण्डीगढस्य हिमाचलभवने पुनर्स्थापनकार्यं प्रारब्धम् अस्ति। राज्यसर्वकारेण प्रायः १.५ कोटिरूप्यकाणां राशिः अनुमोदिता अस्ति। सर्वेषां कक्षाणां रूपं परिवर्तयिष्यति। एतेन सह चण्डीगढस्य हिमाचलभवने नूतना उन्नयनी (लिफ्ट-स्थापनार्थं) स्थापयितुं निविदाः निर्गताः सन्ति, निर्वाचन- आचार- संहिता- पश्चात् अपि एतत् कार्यं आरभ्यते। चण्डीगढस्य हिमाचलभवने आधुनिकसुविधाः प्रदातव्याः इति राज्यसर्वकारेण निर्देशः दत्तः। अद्यापि द्वाराणि कुण्डलानि स्थापयितुं पुरातनकालीनाः कुञ्चिकाः सन्ति । निर्वाचन आचारसंहिता हृतमात्रेण अस्मिन् विषये कार्यं आरभ्यते।

नालन्दा विश्वविद्यालयः

नालन्दा अद्यतनबिहारे स्थितः पुरातनविश्वविद्यालयः अस्ति। एतत् स्थानम् ४२७ तमवर्षादारभ्य ११९७तमवर्षं यावत् प्रमुखबौद्धपीठम् आसीत्। चीनपारसिकयवनदेशेभ्यः छात्राः पठितुम् आगच्छन्ति स्म। ११९७ तमे वर्षे भक्तियार् खिल्जी एतत् अनाशयत्।संस्थापनम्-नालन्दाविश्वविद्यालयः ४२७ तमे वर्षे कुमारगुप्तेन स्थापितः। गुप्तसाम्राज्यस्य राजा कुमारगुप्तेन स्थापितः नलन्दाविश्वविद्यालयः वर्धनसाम्राज्यस्य राजा श्रीहर्षस्य काले अत्यन्तः प्रसिध्दः अभवत् ।शिक्षणम्-अत्र छात्राः विज्ञानं, ज्योतिषं, चिकित्सां, तर्कविद्यां, योगशास्त्राणि, वेदान्, बौद्धग्रन्थान् च पठन्ति स्म। ते वैदेशिकतर्कम् अपि पठन्ति स्म।विश्वविद्यालये दशसहस्त्र (१०, ०००) छात्राः अध्ययनं कुर्वन्ति स्म । तेभ्यः सर्वेभ्योऽपि अन्नम्, वासव्यवस्था, वस्त्रम्, औषधम् इत्यादिकं निश्शुल्कमासीत् । दूरस्थेभ्यः देशेभ्योऽपि अध्ययनार्थं छात्राः अत्र आयान्ति स्म । काञ्ची, बङ्गालः, वल्लभिः इत्यादिभ्यः प्रदेशेभ्योऽपि विद्वांसः प्राध्यापकरुपेण आगच्छन्ति स्म । विद्यालयऽस्मिन् छात्राणां प्रवेशपरीक्षा एव विशिष्टा आसीत् । अध्ययनार्थम् आगच्छन् प्रत्येकं विद्यार्थि अपि तत्रत्यैः पण्डितद्वारपालकैः या मौखिकपरीक्षा क्रियते, तस्यां परीक्षायां उत्तीर्णः भवेत् । यदि अनुत्तीर्णः तर्हि प्रवेशः न प्राप्यते स्म । एतेन तदानीन्तनशिक्षणस्य स्वरुपं ज्ञायते ।अत्र अध्ययनविषयाश्च बौध्दमततत्त्वं, वैदिकमततत्त्वं, तर्कः, भाषाशास्त्रम्, अलङ्कारशास्त्रम्, आयुर्वेदः, खगोलशास्त्रं, लोहशास्त्रं, शिल्पशास्त्रम् इत्यादयः आसन् । अत्र शिक्षणमाध्यमत्वेन संस्कृतमासीत् ।अन्तम्११९३ तमे वर्षे भक्तियार् खिल्जीनामकः कश्चित् ऐस्लामिकतुरुष्कः इमम् विश्वविद्यालयम् अनाशयत्। अनेके श्रमणाः हताः, ग्रन्थाः च दग्धाः अभवन्।

चलचित्रवार्ताः

अभिनेत्री काजोल २७ वर्षाणि पश्चाद् दक्षिणस्य नायकेन प्रभुदेवेन सह दृश्यते

हिमसंस्कृतवार्ताः- जगदीश डाभी, मुम्बई। बॉलीवुड-अभिनेत्री काजोल इदानीं यावत् किमपि चलच्चित्रं न कृतवती। एकस्मिन् काले काजोल बॉलीवुडक्षेत्रस्य शीर्ष-अभिनेत्री आसीत्। काजोल अद्यापि चलच्चित्रेषु कार्यं कुर्वन् अस्ति। अधुना एव काजोल 'द ट्रायल' इति जालश्रृङ्खलायां दर्शनं दत्तवती। एतस्मिन् समये काजोलस्य विषये महती वार्ता आगता। प्राप्तसमाचारानुसारं काजोल एक्शन- चलचित्रे हस्ताक्षरं कृतवती। अस्मिन् एक्शन- चलचित्रे दक्षिणस्य प्रसिद्धेन अभिनेता प्रभुदेवा सह काजोल दृश्यते। १९९७ तमे वर्षे 'मिनसारा कनवु' इति तमिलचलचित्रे प्रभुदेवेन सह काजोल दृष्टा। एतत् चलचित्रं प्रेक्षकाणां बहु रोचते स्म। वार्तानुसारं चैन्नई-नगरस्य प्रेक्षागृहेषु २१६ दिवसान् यावत् एतत् चलच्चित्रं प्रचलत्। परन्तु एतत् चलचित्रं सफलं जातं चेदपि काजोल प्रभुदेवा च पुनः एकत्र कार्यं न कृतवन्तौ। परन्तु अधुना पुनः उभौ मिलित्वा कार्यं कर्तुं गच्छतः। काजोल प्रभुदेवा च २७ वर्षाणाम् अनन्तरं पुनः चलचित्रे मिलित्वा कार्यं करिष्यतः। 'पीपिंगमून' इत्यस्य वार्तानुसारं काजोल एक्शन- चलचित्रे हस्ताक्षरं कृतवती, यस्मिन् प्रभुदेवा तया सह मुख्यभूमिकायां दृश्यते। कथ्यते यत् काजोल-प्रभुदेवयोः चलचित्रस्य निर्देशनं राष्ट्रियपुरस्कारविजेता तमिलचलचित्रनिर्माता चेरनः करिष्यति।

भारतीयचलचित्रं 'सनफ्लावर्स वर द फर्स्ट वन्स टु नो' इत्यनेन कान्स-चलचित्रमहोत्सवे "ला सिनेफ" इति पुरस्कारः प्राप्तः

हिमसंस्कृतवार्ताः- डॉ नरेन्द्रराणा सिरमौरः। भारतीयचलचित्रं 'सनफ्लावर्स वर द फर्स्ट वन्स टु नो' इत्यनेन कान्स-चलचित्रमहोत्सवे "ला सिनेफ" इति पुरस्कारः प्राप्तः। अस्य चलचित्रस्य निर्देशनं एफटीआईआई (FTII) इति संस्थानस्य छात्रः चिदानन्द नाइकः कृतवान्। प्राप्तवार्तानुसारं लोकप्रियं कन्नडलोकसाहित्यमाश्रित्य एतत् चलचित्रम् अस्ति। अस्मिन् चलचित्रे एका वृद्धा कुक्कुटं हरति, तदनन्तरञ्च सूर्यः न उदयति। छात्रैः निर्मितानि १८ चलचित्राणि "ला सिनेफ" पुरस्कारे समाविष्टाः आसन्। एतेषां चयनं च विश्वस्य सर्वेभ्यः २,२६३ प्रविष्टिभ्यः कृतम्।

अरुणाचलमाहात्म्यम् (उत्तरार्धः)-५

ब्रह्मविष्णुविवादवर्णनम्

गतांकादग्रे...... एवं गर्वोन्मत्तयोः ब्रह्मविष्ण्वोः 'जगतः अहमेव प्रभुः' इति मोहसम्भवः विवादः उत्पन्नः। रजोगुणाधिक्यात् विश्वकृत् ब्रह्मा बाह्यतः नीलवर्णः अभवत्। सः गर्वेण विष्णुम् उक्तवान्– हे विष्णो,कथं मोहग्रस्तः भूत्वा जगतः जनयितुः पितामहात् मत्तः भवान् अधिकोस्ति इति मन्यते? हे मूढ, स्वस्मात् एव जातयोः मधुकैटभदैत्ययोः हननं कृत्वा दैत्यारिपदवीं भवान् कथं प्रदर्शयति? भवतः सृजने मम करयोः यः आयासः अभवत् सः इतोपि मम करौ निपीडयति। मम श्रमम्भसा उत्पन्ने महोदधौ सर्पस्य उपरि भवान् शेते। त्वत्तः मम कमलासनं उच्चं वर्तते। तमोगुणयुक्ते भवति सत्त्वगुणोत्कर्षः कुतः? प्रकृतिजडः भवान् किमपि न जानाति। दैत्यभीत्या भवान् जलाशये निद्रां करोति तर्हि जगत्त्रयं भवता कथं रक्षितं भवेत्? चत्वारः वेदाः मम चतुर्भ्यः मुखेभ्यः प्रादुरभवन्। सरस्वती मम चैतन्यरूपिणी शक्तिः वर्तते। अहमेवास्य विश्वस्य सर्जनं करोमि तथा तत् मम इन्द्रादिभिः पुत्रपौत्रैरेव रक्ष्यते। तर्हि भवान् मम नियोज्येषु एव कश्चन एकः वर्तते। भवान् जगतः ईश्वरात् मत्तः कथम् अतिरिच्यते?"

एवं विधिना क्रोधेन एवमुक्ते नारायणः अपि सासूयं सस्मितं च तमेवम् आह– हे ब्रह्मन् , विकत्थनं मुञ्चतु। मम नाभेः समुत्पन्ने कमले एव भवान् जातः। यदि योगनिद्रां त्यक्त्वा मया मधुकैटभौ न मारितौ अभविष्यताम् तर्हि ताभ्याम् भवान् तदैव नाशितः अभविष्यत्। सोमकप्रभृतीनां दैत्यानां नाशार्थं मया स्वेच्छया मत्स्यादीनि रूपाणि धृतानि आसन्। कः अन्यः मम कारणं स्यात्? रजोगुणाधिक्यात् भवान्न किमपि द्रष्टुं निरूपयितुं वा समर्थः अस्ति। मयि अविनाभावेन तिष्ठन्त्याः पद्मवासिनीरूपायाः शक्त्याः कटाक्षमात्रेण जगत्त्रयं वृद्धिं गच्छति। इमानि भूतानि, कालः, जीवात्मानः अपि अहमेव अस्मि। मया विरहितं त्रिषु लोकेषु किं विद्यते? आदित्याः, वसवः, रुद्राः , दिक्पालाः, मनवः अपि अहमेवास्मि। भूः भुवः स्वः एताः तिस्रः व्याहृतयः, वेदत्रय्यपि च मदधीना अस्तीति विजानातु। सृष्टेः निर्मात्री शक्तिः मयि तिष्ठति अतः त्रैलोक्यनाथस्य मम कथं भवान् समः ज्येष्ठः वा भवितुं शक्यम्?

एवं मोहान्धौ, परस्परं प्रतिगर्जन्तौ तौ कलहम् अकुरुताम्। तेन प्रलयकालवत् बहु समयः व्यतीतः। चन्द्रसूर्ययोः उदयास्तौ स्थगितौ जातौ, नक्षत्राणि तारकाः ग्रहाः च क्षीणतां गताः। वायुः न वाति स्म अग्निः अपि न ज्वलति स्म । पृथिवी, अन्तरिक्षं, दिशश्च म्लानतां गताः। सर्वे समुद्राः क्षुब्धाः पर्वताश्च कम्पमानाः अभवन्। ओषधयः सर्वाः शुष्कतां गताः, सर्वे जीवाः अवसादं प्राप्तवन्तः। पक्ष-मास-ऋतु-वर्षादिः कालनियमः नष्टः अहोरात्रव्यवस्थापि च विनाशं गता। इन्द्रादयः लोकपालाः मरीच्यादयः महर्षयः इदम् अकाले आगतं कल्पान्तं अमन्यन्त।

एवं जगति महाक्षोभे समुत्पन्ने भूतानां क्रन्दनेन प्रचोदितः भूतनाथः शिवः अबुध्यत। एतत् सर्वं जगत् अविद्यायां मग्नम् इति तेन ज्ञातम्। विश्वस्य संरक्षणाय उद्यतेन तेन अन्तर्दृष्ट्या ब्रह्मा तथा विष्णुः अनयोः मोहस्य कारणं ज्ञातम्। जगतः स्वामिनं, सकलैश्वर्यदातारं मां विस्मृत्य एतौ मोहग्रस्तौ स्वमेव जगत्प्रभुत्वेन भावयतः। एतौ मां जानानौ अपि उद्धतौ अभवताम् एतत् मोहस्य माहात्म्यमेव। अज्ञानतिमिरान्धः जनः स्तुतं वस्तु प्राप्यापि तन्न पश्यति। लोकानां हितं भवेत् इत्यर्थं कृतापराधौ मोहसागरे निमग्नौ एतौ मया नोपेक्षणीयौ। एवं तयोः मायावैवश्यं ज्ञात्वा दयासागरः शिवः तं नाशयितुम् उद्यतः अभवत्।

मार्कण्डेयः उवाच, "यथा सनातनः शम्भुः मोहान्धौ ब्रह्मविष्णू अनुजग्राह तत् मां बोध्यताम्।

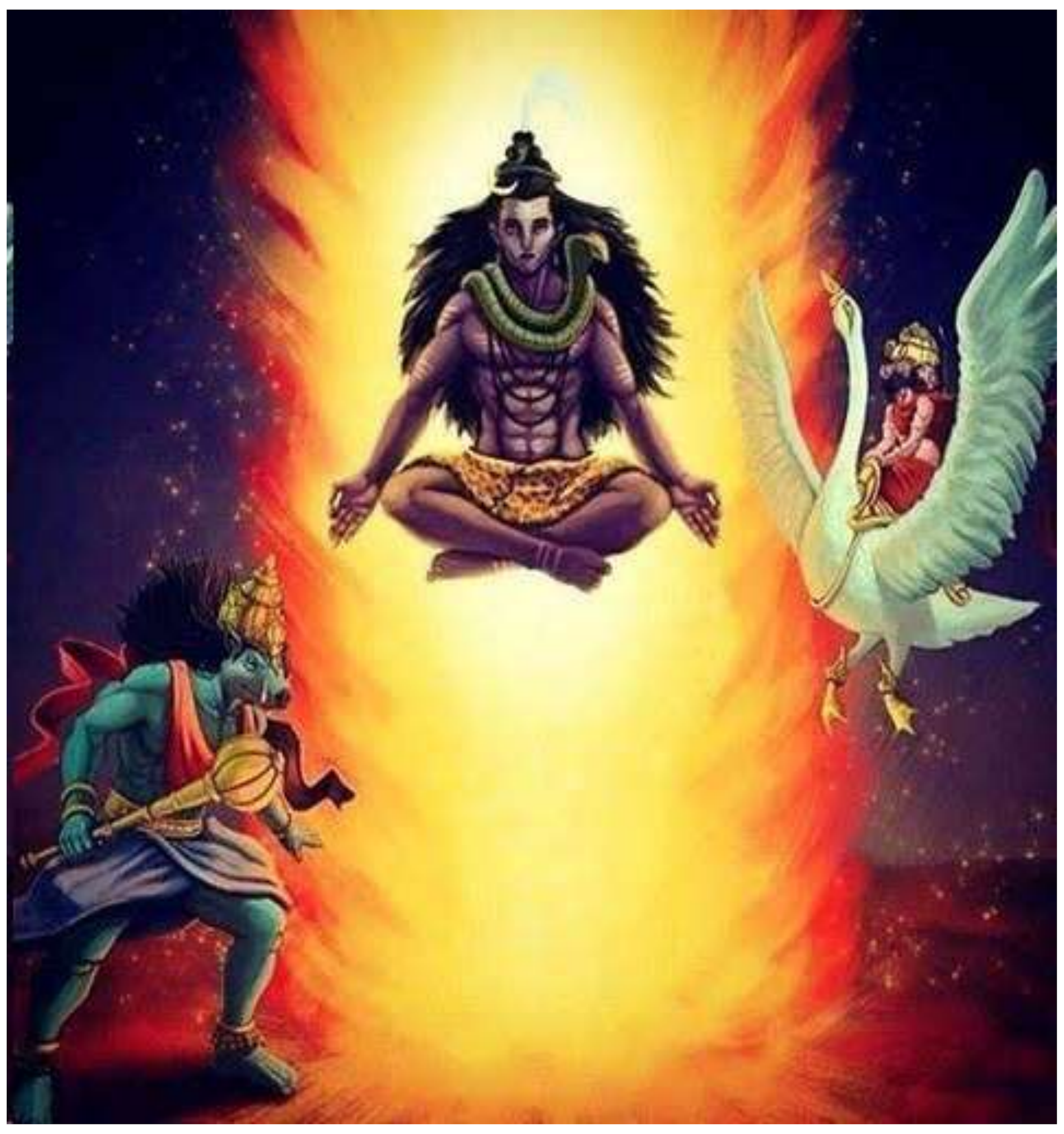

नन्दिकेश्वरः उवाच, " यत् भक्तवत्सलेन देवेन महेश्वरेण दयया विधत्तं तत्सर्वं विस्तरेण वक्ष्यामि। तयोः विवदमानयोः ब्रह्मविष्ण्वोः मध्ये स्वर्गद्वारनिरोधकेन ब्रह्माण्डभेदिना ज्योतिःस्तम्भरूपेण महेश्वरः प्रादुरभवत्। तस्य ज्योतिर्लिङ्गस्य तेजसा नीलवर्णमन्तरिक्षमपि विवर्णतां गतम्। तस्य ज्योतिर्लिङ्गस्य महाज्वालैः सागराः शोषिताः इव अभवन्। ते वीचिसङ्क्षोभं विमुच्य स्वस्य मूलप्रकृतिं प्राप्ताः इव शान्ताः जाताः। ग्रहाः तारकाश्च तस्मात् ज्योतिर्लिङ्गात् समुद्भूताः स्फुल्लिङ्गाः इव अद्योतन्त। सम्पूर्णा पृथिवी कुङ्कुमेन दिशश्च सिन्दूरेण अवलिप्ता इव अदृश्यन्त। सर्वः आकाशः अपि अरुणवर्णः जातः। रक्तेन पूरितं शिवस्य कपालम् इव सम्पूर्णं ब्रह्माण्डरूपं कर्परं तेजसा पूरितम् अभवत्। सततं प्रवर्धमानेन तेन तेजःस्तम्भेन सम्पूर्णं स्थावरजङ्गमम् अरुणवर्णं जातम्।

तेजोमयं तल्लिङ्गं दृष्ट्वा आश्चर्यविमूढाः भूत्वा द्वौ अपि देवौ परस्परक्रोधं त्यक्त्वा चिन्तयामासतुः, "किम् कल्पान्तकाले इव इदानीं द्वादश आदित्याः पृथ्वीनभसोः मध्ये युगपत् उत्थिताः वा? एषः तेजःस्तम्भः अक्ष्णोः शक्तिं नाशयन् प्रवर्धमानः तथा अस्ति येन निःशेषं तेजोलिप्तं भूतमात्रं दृष्टिपथे नायाति। ज्वलन्नपि एषः ज्योतिःस्तम्भः अस्मान् न तापयति किं च तस्य नेदीयमपि भूतमात्रं सः वह्निवत् न निर्दहति। एतस्य कान्त्या समाक्रान्तं सम्पूर्णं जगत् किं च ममापि शरीरं शोणत्वं प्राप्तवत्। एषः तेजःस्तम्भः कस्मात् समुत्पन्नः? एतस्य मूलं कुत्र वर्तते? किंन्नामा अयम्? कया शक्त्या अयं प्रकाशते? अधः ऊर्ध्वं तिर्यक् विष्वक् एवं सर्वासु दिक्षु विस्तृतस्य अस्य का अवधिः इति ज्ञातुं मम मनः अत्यन्तम् उत्सुकं भूत्वा व्योम्नि उड्डयितुं रसातलं वा प्रवेष्टुम् इच्छति।

एवं ब्रह्माविष्णू तेजःस्तम्भावलोकनात् चिन्ताभरेण आक्रान्तौ व्याकुलितौ च भूत्वा अतिष्ठताम्। तदा स्मयमानमुखः गोविन्दः गर्वोद्धतं ब्रह्माणम् एवमाह– "अपरस्मात् स्वस्य उत्कर्षम् इच्छतोः आवयोः परीक्षार्थमेव एषः तेजःस्तम्भः निकषरूपेणात्र उपस्थितः इति मन्ये। एतस्य अमितेजोराशेः इयत्ताम् आवयोः कोपि एकः न ज्ञातुं समर्थः। अतः आवयोः एतस्य मूलम् अग्रं वा एतयोरेकं द्रष्टुं प्रभवेत् सः एव आवयोः अधिकः जगतः प्रभुश्च मन्तव्यः।

नन्दिकेश्वरः उवाच, " एवं तस्य तेजोराशेः मूलम् अग्रं वा द्रष्टुम् उभौ अपि उद्यमरतौ अभवताम्।"

श्री. अभिजित् तोडकरः
abhitdkr9@gmail.com

रामायणाधारिता संस्कृतप्रश्नोतरी

1. रामायण ग्रन्थ का आरम्भ किससे है ?
(क) रघुवंशवर्णन
(ख) रामजन्म
(ग) क्रौंचवध
(घ) नारदवाल्मीकि संवाद

2. रामायण के परिच्छेदों को क्या नाम दिया गया है?
(क) विभाग
(ख) सर्ग
(ग) पर्व
(घ) काण्ड

3. 'शोकः श्लोकत्वमागतः' उक्ति किसकी रचना में है?
(क) आनन्दवर्धन
(ख) भवभूति
(ग) कालिदास
(घ) वाल्मीकि

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

धारावाहिकं गीताप्रश्नोत्तरम् -५६

अर्जुनः - अहो, महाकालः अपि भवान् एव अस्ति । पुनः अन्यत्र च त्वं क्व विराजसे, भगवन् ? किं स्वरूपं तव ?

श्रीकृष्णः - भारत ! सर्वविनाशकः मृत्युः, एवं भविष्यति जायमानानां प्राणिनाम् उत्पत्तिहेतुः च अहमस्मि। स्त्रीजातिषु दृश्यमानं - कीर्तिः, श्रीः, वाक्, स्मृतिः, धृतिः, क्षमा इत्यादिकम् अपि मत्स्वरूपमेव अस्ति। एवमेव गीयमानानां श्रुतीनां बृहत्सामं, तथैव छन्दसां गायत्रीं मामेव विद्धि । द्वादशमासेषु अहं मार्गशीर्षः अस्मि, षड्ऋतुषु वसन्तः, वञ्चकानां च द्यूतम् अहमस्मि । तेजस्विपुरुषाणां तेजः, विजेतृरणां विजयः, व्यवसायिनां निश्चयः, सात्त्विकपुरुषाणां सात्त्विकभावः अहमेव अस्मि ।

अर्जुनः - तव इतराणि अपि कानिचन स्वरूपाणि सन्ति किम् ?

श्रीकृष्णः - कुतः न अर्जुन ? वृष्णिवंशगतानाम् अहं वासुदेवः स्वयम् अस्मि, पाण्डुपुत्राणां त्वम् अर्जुनः अपि ममैव स्वरूपभूतः वर्तसे । तथैव मुनीनां वेदव्यासः, कवीनां शुक्राचार्यः, दण्डदातृरणां दण्डः, विजेतुमिच्छुकानां नीतिः, गोपनीयभावेषु मौनं, ज्ञानिनां ज्ञानं च अहमेवास्मि । अन्यत् कियत् कथयाम्यहम् अर्जुन ! निखिलप्राणिनां बीजं, कारणं च मामेव अवगच्छ । यतोहि भ्रातः ! मां विना कस्यचन अपि प्राणिनः नैजसत्ता न विद्यते अस्मिन् चराचरे जगति, मत्तः सत्तां, स्वतःस्फुर्तिं च प्राप्य हि जगदिदं नित्यनिरन्तरं प्रवर्तमानम् अस्ति ।

अर्जुनः - अहो, तर्हि तु भवान् परमः श्रीमान्, विभूतिमानः च अस्ति प्रभो ! अन्याः काः स्युः ताः विभूतयः ?

श्रीकृष्णः - नहि भ्रातः ! न वा एतावत्यः हि मम विभूतयः, मम विभूतीनां तु पारावारः एव नास्ति । मया तु त्वत्पुरतः केवलं संक्षेपेण हि तत्कथ्यमानम् अस्ति, यतोहि मामकीनाः विभूतीः पूर्णरूपेण सविस्तरं वा कथयितुं स्वयम् अहमेव न पारयामि ।

अर्जुनः - सविस्तरं तन्न स्यान्नाम, तथापि मुख्यरूपेण भवतः विभूतीनां परिचयं कथं जानीयाम् अहं भगवन् ?

श्रीकृष्णः - आम् अर्जुन ! तच्छृणु, जगति यद् यद् ऐश्वर्ययुक्तं, बलयुक्तं, शोभायुक्तं, सुन्दरयुक्तं च वस्तु विद्यते, तत्सर्वं मम दिव्यतेजसः कस्माच्चित् अंशाद् उत्पन्नं, सम्भवं वा अस्ति इति जानीहि । अन्यत्किं, सम्पूर्णमिदं जगत्, अर्थात् यत्र अनन्तकोटिब्रह्माण्डानि विद्यमानानि सन्ति, तत्सर्वम् स्वकीयेन एकांशेन परिव्याप्य, तव पुरतः इदानीं हस्तयोः स्तोत्रं, रश्मिं च गृहीत्वा तव आज्ञां पालयन् स्थितः अस्मि । अतः इतोऽपि अधिकं किं वा वक्तव्यं मया ! तस्मात् शोकं विहाय कामं युद्धाय सन्नद्धः भव पार्थ ! इति । (१०/३४-४२) इति श्रीमद्भगवद्गीतामूलग्रन्थम् आधारीकृत्य सज्जीकृते गीताप्रश्नोत्तरेऽस्मिन् विभूतियोगः नाम दशमोऽध्यायः सम्पूर्णः।श्रीकृष्णार्पणमस्तु ! (अनुवर्तिष्यते) -- नारदोपाध्यायः।